

BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA UNIVERSITETIMIZNING O'RNI.

Zamonaviy jamiyatning barqaror rivojlanishi falsafasining dolzarbligi ijtimoiy va iqtisodiy o'zini o'zi amalga oshirish kontekstida ijtimoiy ongni o'zgartirishning asosiy omillaridan biri sifatida ta'lim sohasiga kompleks yondashuvni shakllantirish vositasi sifatida ma'lum bir mas'uliyat yukladi. ekologik xavfsizlik, ijtimoiy tenglik va jahon hamjamiyatining iqtisodiy rivojlanishi muammolariga.

Dunyo bo'ylab universitetlar tadqiqot, o'qitish va ta'lim, ma'lumot va kampus operatsiyalari orqali barqaror rivojlanishni amalga oshirish majburiyatini oldilar. Faoliyatning ushbu yo'nalishlari oliy ta'limning xalqaro, milliy va tashkiliy barqaror rivojlanish siyosatida o'z aksini topgan. Ta'limning muhim roli BMTning Barqaror rivojlanish uchun ta'lim o'n yilligi (2005 - 2014) orqali ham ta'kidlangan (Birlashgan Millatlar Tashkiloti, 2002).

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 20-oktabrdagi "2030-yilgacha barqaror rivojlanish sohasidagi Milliy maqsad va vazifalarni amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 841-son qarori va BMT Bosh Assambleyasining 70-sonli qaroriga muvofiq 2015-yil sentabr oyida BMT Bosh Assambleyasida Global kun tartibining asosiy maqsadlaridan biri jamiyatning barqaror rivojlanishi maqsadlari hisoblanadi.

Yuqorida qayd etilgan hujjatlarga muvofiq 2030 yilgacha bo'lgan davrda O'zbekistonni barqaror rivojlantirish sohasidagi milliy maqsad va vazifalar belgilandi:

- Aholining qashshoqlik darajasini keng miqyosda qisqartirish (1-maqsad);
- Oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash, ovqatlanishni yaxshilash va qishloq xo'jaligining barqaror rivojlanishiga ko'maklashish (2-maqsad)
- Sog'lom turmush tarzini ta'minlash va har qanday yoshdagi har bir insonning farovonligini ta'minlash (3-maqsad);
- Inklyuziv va adolatli sifatli ta'limni ta'minlash va barcha uchun umrbod ta'lim imkoniyatlarini rag'batlantirish (4-maqsad);
- Gender tengligini ta'minlash va barcha ayollar va qizlarning imkoniyatlarini kengaytirish (5-maqsad);
- Barqaror rivojlanish uchun suv resurslarini saqlash va ulardan oqilona foydalanish, ularning mavjudligi va barcha uchun sanitariya sharoitlarini rivojlantirishni ta'minlash (6-maqsad);
- Hamma uchun arzon, ishonchli, barqaror va zamonaviy energiya manbalaridan foydalanishni ta'minlash (7-maqsad).
- Erkaklar va ayollar uchun samarali bandlikni va munosib mehnatni oshirish orqali barqaror va inklyuziv iqtisodiy o'sishga ko'maklashish (8-maqsad).
- Barqaror infratuzilmani yaratish, inklyuziv va barqaror sanoatlashtirish va innovatsiyalarni rag'batlantirish (9-maqsad).
- Mamlakat ichidagi barcha ko'rinishlarda tengsizlikni kamaytirish (10-maqsad).
- Shaharlar va aholi punktlarining ochiqligi, xavfsizligi, barqarorligi va ekologik barqarorligini ta'minlash (11-maqsad).
- Ratsional iste'mol va ishlab chiqarish modellariga o'tishni ta'minlash (12-maqsad).
- Iqlim o'zgarishi va uning oqibatlariga qarshi kurashish bo'yicha shoshilinch choralar ko'rish (Maqsad № 13).
- Yer ekotizimlarini muhofaza qilish va tiklash hamda ulardan oqilona foydalanishni rag'batlantirish, o'rmonlarni oqilona boshqarish, cho'llanishga qarshi kurashish, yerlarning degradatsiyasi jarayonini to'xtatish va qaytarish hamda biologik xilma-xillikni yo'qotish jarayonini to'xtatish (15-maqsad).

- Barqaror rivojlanish uchun tinch va ochiq jamiyatni rag'batlantirish, barcha uchun adolatdan foydalanish imkoniyatini ta'minlash va barcha darajadagi samarali, hisobdor va ishtirokchi institutlarni yaratish (16-maqсад).
- Barqaror rivojlanish uchun global hamkorlikni amalga oshirish vositalarini kuchaytirish va ishini kuchaytirish (Maqsad № 17).

Ushbu maqsad va vazifalarni amalga oshirish maqsadida Toshkent kimyo-texnologiya instituti 2020-yilda BMT ko'magida tashkil etilgan Xalqaro Universitetlar Assotsiatsiyasi (PRME) (Mas'uliyatli boshqaruv ta'limi tamoyillari)ga a'zo bo'ldi: <https://www.unprme.org/tashkent-kimyo-texnologiya-instituti>. Bugungi kunda PRIME butun dunyo bo'ylab 800 dan ortiq universitetlarni Birlashgan Millatlar Tashkiloti shafeligida bepul akademik birlashma sifatida birlashtiradi.

Toshkent kimyo-texnologiya instituti PRME (Principles of Responsible Management Education) a'zosi bo'lib, iqtisodiyot va tarmoqlarning bo'lajak yetakchilariga barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni berish bo'yicha oltita asosiy tamoyilga amal qiladi, ta'lim muassasasi faoliyatini muvofiqlashtirishni amalga oshiradi. Birlashgan Millatlar Tashkilotining global faoliyati.

Institutda PRME tamoyillarini tatbiq etish uchun TKTI rektorining 2008 yil 20-sonli buyrug'iga asosan ishchi guruhi ishlab chiqilgan. 29.03.2021 va 2021 yil 3 iyundagi 157-sonli qarori bilan institut Kengashi institutda "Mas'uliyatli boshqaruv ta'limi tamoyillari"ni (PRME) amalga oshirish chora-tadbirlarini muhokama qildi va chora-tadbirlar rejasini qabul qildi. Ayni paytda xalqaro tajriba asosida tuzilgan reja asosida bakalavriat o'quv rejasiga "Barqaror rivojlanish" kursini fakultativ fan sifatida kiritish taklifi kiritilmoqda. Kengash vazifalaridan kelib chiqib, "Mas'uliyatli boshqaruv ta'limi tamoyillari" (PRME) mavzusini ommaviy axborot vositalarida yoritishga e'tibor qaratildi. Hisobot davrida belgilangan vazifalar rejaga muvofiq o'z vaqtida bajarilmoqda.

Yangi O'zbekiston" davlat gazetasining elektron versiyasida "Toshkent kimyo-texnologiya instituti yangi xalqaro assotsiatsiyaga a'zo bo'ldi" nomli maqola e'lon qilingan edi "Mas'uliyatli boshqaruv ta'limini rivojlantirish institutining maqsad va vazifalari .

Barqaror rivojlanishni ta'minlash va BRMga erishish uchun O'zbekistonda ta'lim muhitini zarur modernizatsiya va o'zgartirishning asosiy jihatlari. TKTI da Barqaror rivojlanish bo'yicha Milliy ta'lim strategiyasining amalga oshirilishini, bir qator tadbirlar va ularning zamonaviy mahalliy amaliyot kontekstida amalga oshirilishini baholashga harakat qilindi. Xulosa sifatida, boshqaruvning har bir darajasida davlatning oqilona qarorlari prizmasi orqali zamonaviy ta'lim muhitini modernizatsiya qilish zarurligi ta'kidlandi.

TKTI o'qitish va o'qitish, tadqiqot va targ'ibot, ijtimoiy va texnologik innovatsiyalarni rivojlantirish orqali barqaror rivojlanishni qo'llab-quvvatlash uchun noyob pozitsiyaga ega. Transformativ ta'limga asosiy hissa tabiiy muhit va jamiyatga qayta tiklanadigan va qayta tiklanadigan e'tiborga nisbatan qadriyatlar, munosabat va xatti-harakatlarni tarbiyalashni o'z ichiga olishi mumkin. TKTI, shuningdek, mintaqaviy innovatsiyalar va boshqaruv tizimlariga hissa qo'shadigan faol manfaatdor tomonlar sifatida mahalliy hududga hissa qo'shishi mumkin. Bunga amaldagi ba'zi misollar mintaqaviy boshqaruv tarmoqlariga maslahat xizmatlarini ko'rsatish, mintaqaviy boshqaruvda ishtirok etishda jamoalarni qo'llab-quvvatlashni o'z ichiga oladi. Nihoyat, TKTI nazariya va amaliyot, mahalliy va xalqaro maydonlar interfeysida joylashgan. Bu barqaror rivojlanish sari olg'a siljish uchun mahalliy va xalqaro ishtirokchilarni jalb qiluvchi jamiyatga asoslangan tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash va qo'llab-quvvatlash uchun imtiyozli pozitsiyadir.

Ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar rivojlanishining zamonaviy xususiyatlari ham global tendentsiyalar, ham hozirgi shok epidemiologik vaziyat sharoitida jiddiy o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda, bu esa o'z navbatida universitet muhiti va universitet makonining holati va traektoriyasiga bevosita ta'sir qiladi. Universitet muhiti zamonaviy jamiyatning etarlicha dinamik elementi, shuningdek, ijtimoiy ahamiyatga ega maqsadlarni, shu jumladan barqaror rivojlanishni ta'minlash nuqtai nazaridan uning ko'rsatkichi sifatida tanilgan. Barqaror rivojlanish g'oyasining asosiy parametrlarini idrok etish va amalga oshirishni ta'minlashda ta'limning roli va ahamiyatini ortiqcha baholab bo'lmaydi. Shu nuqtai nazardan, yosh avlodning barqaror rivojlanish muammolariga munosabatini shakllantiradigan universitet muhitini o'zgartirishning holati va mohiyatining ahamiyati juda dolzarbdir.

O'tgan 20 yil ichida barqaror rivojlanish g'oyalari zamonaviy insoniyatning asosiy rivojlanish paradigmasiga aylandi. Atrof-muhitni muhofaza qilishni dolzarblashtirish va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish jarayonida ekologik xavfsizlikni ta'minlashning ustuvor yo'nalishlarini shakllantirish jahon hamjamiyatida keng qo'llab-quvvatlandi va butun davlatlar darajasida strategik hujjatlarning asosini tashkil etdi. Barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish uchun jamiyat hayotining asosiy jabhalarini, ya'ni texnik jihatdan qayta jihozlash, ijtimoiy-gumanitar tamoyillar va davlat boshqaruvi maqsadlarini to'liq o'zgartirish zarurligini jahon hamjamiyati bir ovozdan e'tirof etdi.

21-kun tartibining 36-bobida ta'kidlanganidek, "Ta'lim, jamoatchilikni xabardor qilish va o'qitishni rag'batlantirish" ta'lim va xabardorlik barqaror rivojlanish va qo'llashning har bir darajasida ekologik axloqni targ'ib qilish uchun juda muhimdir. Ta'limning rasmiy va norasmiy shakllaridan foydalanish insoniyatning barqaror rivojlanish muammolariga yondashuvlarini tubdan o'zgartirishga imkon beradi, shuningdek, ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish masalalari bo'yicha xabardorlik darajasini oshiradi. Talabalarni barqaror ijtimoiy, ekologik va iqtisodiy rivojlanish nuqtai nazaridan tez o'zgaruvchan ekologik sharoitlarga tez moslashish imkoniyatiga yo'naltiradigan universitet texnologiyalarini tubdan qayta ko'rib chiqish zarurligi ta'kidlandi.

2019-yilda O'zbekistonda qabul qilingan Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish Milliy konsepsiyasida uzoq muddatli maqsadli uzoq muddatli vazifalardan kelib chiqqan holda quyidagi ustuvor yo'nalishlar belgilangan:

- oliy ta'limni qamrab olishni kengaytirish, oliy ma'lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirish;
- o'quv jarayoniga raqamli texnologiyalar va zamonaviy usullarni joriy etish;
- oliy ta'lim muassasalarida ilmiy-tadqiqot faoliyati samaradorligini oshirish, yoshlarni ilmiy faoliyatga keng jalb etish, innovatsion fan infratuzilmasini shakllantirish;
- ma'naviy-ma'rifiy va ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish;
- ta'lim va yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash jarayoniga manfaatdor tomonlarni faol jalb etish;
- oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy mustaqilligi va barqarorligini ta'minlash, moddiy-texnik ta'minotini mustahkamlash;
- oliy ta'lim muassasalarini tizimli rivojlantirish va ularning boshqaruv faoliyatini takomillashtirish;
- korrupsiyaga qarshi kurashish, shaffoflikni ta'minlashning samarali mexanizmlarini joriy etish;
- oliy ta'lim tizimining investitsion jozibadorligini oshirish, uning xalqaro miqyosda tan olinishi va raqobatbardoshligini ta'minlash.

Milliy **kontseptsiya** universitet muhitini shunday o'zgartirishni belgilaydiki, bilimlarni uzatishning oddiy usullari va shakllaridan talabalarda ijodiy qobiliyat va ko'nikmalarni shakllantirishga imkon beradigan innovatsion universitet texnologiyalariga o'tishni ta'minlaydi. tez o'zgaruvchan muhitda eng oqilona harakat qilish, ijtimoiy rivojlanishni rejalashtirishda ishtirok etish, amalga oshirilgan harakatlar oqibatlarini, shu jumladan tabiiy ekotizimlar va ijtimoiy tuzilmalar barqarorligini oldindan ko'rishni o'rganish.

Ta'lim sohasidagi davlat siyosatiga ko'ra, barqaror o'sishni ta'minlash maqsadida Toshkent kimyo-texnologiya instituti (TKTI) muhitini modernizatsiya qilish bir qator tasdiqlangan chora-tadbirlar va harakat yo'nalishlarini o'z ichiga oladi. Ayniqsa:

- aholining barcha toifalari, O'zbekistonning barcha ma'muriy hududlari sifatli iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik ta'lim olishdan teng foydalanishini ta'minlash;
- rasmiy va norasmiy ta'limning vositachilik manbalari orqali barqaror rivojlanish tamoyillarini tarqatish;
- elektron platformalarni ishlab chiqish va masofaviy ta'limdan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish;
- o'quv rejasiga barqaror rivojlanish bo'yicha kompetensiyalarni shakllantiruvchi fanlarni kiritish;
- barqaror rivojlanish uchun ta'limga qiziqishni oshirish;
- milliy, Yevropa va global miqyosdagi ta'lim dasturlari izchilligi orqali akademik harakatchanlikni ta'minlash;
- davlat xizmatchilarining barqaror rivojlanish sohasidagi vakolatlari darajasini oshirish.

Yuqori sifatli iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik ta'limning mavjudligi ta'lim dasturlarining sanab o'tilgan yo'nalishlari bo'yicha byudjet joylarini ta'minlash, shuningdek, aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj toifasidagi talabalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash orqali ta'minlanadi. 2021-yilda 2021-2022 o'quv yili uchun TKTI da byudjet o'rinlari soni 584 o'ringa (2020 yilda 411 ta) ko'paytirildi.

texnosfera xavfsizligi bo'yicha mutaxassislarni tayyorlash dasturlarini ilgari surish faollashtirildi, bu birinchi navbatda ushbu soha mutaxassislariga bo'lgan talabning ortib borishi bilan bog'liq, chunki ko'plab sanoat korxonalarini ishlab chiqarishni ishlab chiqarishni tashkil etish tamoyillariga muvofiq to'liq qayta ko'rib chiqildi. ekologik standartlar va talablar bilan.

TKTI ekologik ta'lim va madaniyat, atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha bakalavriat va magistratura ta'lim dasturlarini amalga oshiruvchi mamlakatimizning yetakchi universitetlaridan biri hisoblanadi. Ta'lim va tadqiqotning ayniqsa dolzarb yo'nalishlari, masalan, chiqindi va sanoat suvlarini tozalash, biomuhandislik va ekologik ta'lim, shuningdek, huquqiy va ekologik xavfsizlikni birlashtiradigan fanlararo sohalardir. va hokazo.

Toshkent kimyo-texnologiya instituti ishlab chiqarish, iqtisodiyot, biznes va ilm-fan sohalarida amaldagi va istiqbolli menejrlarni tayyorlash va malakasini oshirish bilan shug'ullanuvchi oliy o'quv yurti sifatida o'z faoliyatida 6 ta asosiy tamoyilni amalga oshiradi:

1-tamoyil | Maqsad

Talabalarni biznes va jamiyat uchun qadriyatlarning kelajakdagi ishlab chiqaruvchilari sifatida tayyorlash, shuningdek, ularning inklyuziv va barqaror global iqtisodiyot manfaati uchun ishlash qobiliyatini rivojlantirish.

Institutda 23 ta bakalavriat, 23 ta magistratura va 10 ta doktorantura yo'nalishlari bo'yicha bakalavriat, magistratura va doktorantura yo'nalishlarida 6440 nafar talaba tahsil oladi.

- ✓ O'zbekistonning yetakchi kimyo va texnologiya universitetidir. Institut kimyo, neftni qayta ishlash, biokimyo sanoati, oziq-ovqat va qurilish materiallari sanoati, chinni-fayans, mebel, yog'ochga ishlov berish, yog'-moy, un-molyar, konserva, go'sht-sut sanoati, birja, standartlashtirish va metrologiya korxonalarini uchun mutaxassislar tayyorlaydi.
- ✓ Ilmiy faoliyatning asosiy yo'nalishlari: energiya va resurslarni tejovchi texnologiyalar, qurilish, pardozlash va bezak materiallari, kompozit va konstruktiv materiallar, termoplastik polimerlar asosidagi yog'och plastmassalar texnologiyasi, sunta texnologiyasi, MDF texnologiyasi, tibbiyot uchun materiallar ishlab chiqarish texnologiyasi va sog'liqni saqlash, elektronika, neft kimyosi va neftni qayta ishlash uchun materiallar, mineral o'g'itlar, biotexnologiya, vinochilik, alkogol texnologiyasi, oziq-ovqat mahsulotlarini saqlash texnologiyasi, go'sht texnologiyasi - sut va o'simlik moylari, noyob va dispers metallar kimyoviy texnologiyada kibernetika usullari, kimyo va polimerlar, plastmassalar texnologiyasi, axborot tizimlari va texnologiyalari, integratsiyalashgan ekologik tadqiqotlar, laklar va bo'yoqlar, iqtisodiyot, tadbirkorlikni tashkil etish va boshqarish.

2-tamoyil | Qadriyatlar

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Global Shartnomasi kabi xalqaro tashabbuslarda tasvirlangan global ijtimoiy mas'uliyat qadriyatlarini o'z ilmiy faoliyatimizga, o'quv rejamizga va tashkiliy amaliyotimizga kiritamiz.

- ✓ "Barqaror rivojlanish" kursi bakalavriat o'quv dasturiga ixtiyoriy fan sifatida kiritiladi.
- ✓ 2021 yilda 26 968,7 mln . so'm davlat byudjeti mablag'lari hisobidan sarflandi. Mablag'lar hisobidan shartnoma asosida 38 578,3 mln . so'm sarflandi. 38 784,0 mln . so'm oylik ish haqi, 11530,0 mln.so'm stipendiyalar, 237,9 mln . so'm xorijiy va mahalliy xizmat safarlariga, 987,3 mln . so'm, kommunal xizmatlar uchun 855,2 mln . so'm, bino va inshootlarni ta'mirlash uchun 693,8 mln . so'm kompyuter texnikasi, mebel va orgtexnika uchun - 711,6 mln . so'm, boshqa xarajatlar - 2 568,5 mln . so'm sarflandi.

- ✓ **Talabalarni qo'llab-quvvatlashga jami 16,2 million so'm ajratildi – 60 nafar ijaraga ketgan talaba institut tomonidan moddiy yordamga ega. Ijara to'lovining bir qismi ijtimoiy himoyaga muhtoj 5 nafar talabaga 31,5 million so'm miqdorida to'landi . 331 nafar iqtidorli, ijtimoiy himoyaga muhtoj va turli ko'rik-tanlovlar va sport musobaqalari g'oliblariga 346,8 million so'm mablag' ajratildi. Xalqaro hamkor**

tashkilotlar tomonidan ijtimoiy himoyaga muhtoj 25 nafar iqtidorli talabalarga o'qish to'lovlarini to'lash uchun jami 15 ming AQSh dollari qaytarildi.

- ✓ **Nogironligi bo'lgan talabalarni qo'llab-quvvatlash maqsadida institutning sirtqi bo'limiga byudjet asosida 14 nafar talaba qabul qilindi**
- ✓ O'tgan hisobot yilida barcha o'quv va turar-joy binolari uchun jami suv sarfi – 2021-yilning 1-4-choragigacha 43,3 ming m³ suv va suv iste'mol qilingan. Har bir xodim va o'quvchiga 12 m³ metr sarflanadi. 2022 yilda suv va suvoq ishlariga jami 45,0 so'm sarflanadi.
- ✓ O'tgan hisobot yilida barcha o'quv va turar-joy binolari bo'yicha jami energiya iste'moli 830 ming kVt/soatni tashkil etib, "Toshkent shahar elektr tarmoqlari" QK tomonidan ta'minlangan. 2022 yil uchun zarur quvvat (o'qitish) 831 ming kVt/soat, birinchi chorakda 207,1 kVt/soat, II chorakda 207 ming kVt/soat, III chorakda 170000 kVt/soat, 245,5 ming kVt/soatni tashkil etadi.
- ✓ Navoiy ko'chasidagi 32 va 36-uylari qurilishida gaz iste'moli hajmi (naturada) 158,9 kub metrni tashkil etib, 104,9 million so'm sarflandi . 2022 yil uchun umumiy talab 168,0 (naturada) kub metr 1 chorak uchun 76,0. 2-chorak uchun 8,0, IV chorak uchun 84,0 kub metr, shundan yotoqxonalar binolarida qo'shimcha o'rindiqlar tashkil etilishi munosabati bilan qo'shimcha gaz plitalari o'rnatildi.

3-tamoyil | Usul

Mas'uliyatli etakchilik uchun samarali o'rganish tajribasini ta'minlaydigan ta'lim asoslari, materiallar, jarayonlar va muhitlarni yaratish.

- ✓ Institutda muhandislik fanlarini o'qitishda samarali sharoit yaratish maqsadida o'quv rejasi hisob-kitoblar asosida modernizatsiya qilindi: nazariya – 40%, amaliyot – 60%. Sinfidagi darslar 40%, mustaqil ta'lim - 60% ni tashkil qiladi.
- ✓ Mutaxassislik fanlari bo'yicha amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari tarmoqning ixtisoslashtirilgan korxonalar qoshidagi o'quv va ilmiy markazlar negizida tashkil etilib, tarmoq korxonalar xodimlari o'quv jarayoniga, o'quv dasturi va uslubiy hujjatlarni ishlab chiqishga jalb etilgan.

4-tamoyil | Tadqiqot

Biz barqaror ijtimoiy, ekologik va iqtisodiy qiymatni yaratishda korporatsiyalarning roli, dinamikasi va ta'siri haqidagi tushunchamizni rivojlantiradigan kontseptual va empirik tadqiqotlar bilan shug'ullanamiz.

- ✓ Institut O'zbekiston sanoatining yetakchi korxonalarini bilan hamkorlikda 3,22 trln. so'm, kimyo, oziq-ovqat, neft-gaz sanoatida energiya va resurslarni tejoychi texnologiyalarni rivojlantirish, ishlab chiqarish chiqindilaridan foydalanish, oziq-ovqat texnologiyalarini rivojlantirish, oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarishni ta'minlashga qaratilgan 945 million so'mlik (2021-yil) xo'jalik shartnomalari; oziq-ovqat xavfsizligi, ekologik muammolarni hal qilish .
- ✓ 2 ta tarmoqlararo muammoli laboratoriyalar mavjud : **“Oziqlanish va oziq-ovqat mahsulotlari”**, **“ Fizika -kimyoviy tadqiqotlar ”**.
- ✓ 2021 yilda TKTda **2 ta ilmiy-amaliy markazlar ochildi** : “Funksional oziqlanish mahsulotlari ishlab chiqarish”, “Neft va gaz sanoati texnologiyalarini ishlab chiqish, takomillashtirish va tahlil qilish”. 2022-yilda “IT inkubatsiya markazi” ochilishi rejalashtirilgan.

Institutning Sanoat ekologiyasi kafedrasida Barqaror rivojlanish va atrof-muhitni muhofaza qilish ilmiy-tadqiqot markazi tashkil etilgan.

Ilmiy-tadqiqot markazi quyidagi mavzularda tadqiqot olib boradi:

Navoiy kon-metallurgiya kombinatining karer ichidagi yo'llarida changni bosish texnologiyasini joriy etish va yo'l tolalarini mustahkamlash ;

- ozonni yemiruvchi freon-12 o'rnini bosuvchi ozon uchun qulay sovutgichlarni ishlab chiqish;

- mahalliy xomashyo asosida oqava suvlarni tozalashda foydalaniladigan flokulyantlarni olish texnologiyasini ishlab chiqish;

- mahalliy xomashyo asosida og'ir metallardan oqava suvlarni tozalashda qo'llaniladigan ion almashinadigan polimerlar ishlab chiqarish;

- to'qimachilik sanoatining rangli oqava suvlarni tozalashning samarali texnologiyalarini ishlab chiqish;

- biologik oqava suvlarni tozalashning samarali texnologiyasini ishlab chiqish;

- Qattiq suvni yumshatishda yangi sintezlangan ion almashinadigan polimerlardan foydalanish.

Atrof-muhit barqarorligi bilan bevosita bog'liq bo'lgan daraja kurslari:

Bakalavr dasturlari

5630100-Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish (tarmoqlar bo'yicha)

5640200 - Mehnatni muhofaza qilish va texnika xavfsizligi (tarmoqlar va tarmoqlar bo'yicha)

Magistrlik mutaxassislik dasturlari

Atrof-muhitni muhofaza qilish va tabiiy resurslardan oqilona foydalanish (tarmoqlar va tarmoqlar bo'yicha)

Doktorlik ixtisoslashtirilgan dasturlari

11.00.05- Atrof-muhitni muhofaza qilish va tabiiy resurslardan oqilona foydalanish

Ilmiy tadqiqot yo'nalishlari: bir qator sanoat korxonalarida ekologik muammolarni hal qilish, asosan, mahalliy xomashyo asosida yangi flokulyantlar, ion almashinuvchi polimerlar olish, ularning fizik-kimyoviy xossalarni o'rganish va sanoat korxonalarida hosil bo'ladigan oqava suvlarni tozalashda foydalanish.

TKTI “Sanoat ekologiyasi” kafedrasida “Atrof-muhitni muhofaza qilish” yo'nalishi bo'yicha 110 nafar bakalavr va 14 nafar magistratura yo'nalishida tahsil oladi.

Departament bugungi kunda **O‘zbekiston Respublikasi Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish davlat qo‘mitasi va O‘zbekiston Ekologik partiyasi bilan hamkorlik qiladi.**

Qoraqalpog‘iston Respublikasida o‘tkazilgan **“MUYNAKni qo‘llab-quvvatlash ”** ekologik xayriya velomarafonida , 2021-yil 5-iyun kuni Nukus shahrida Xalqaro atrof-muhitni muhofaza qilish kuniga bag‘ishlangan xalqaro konferensiyada ishtirok etdilar. Tashrif davomida talabalar uchun Orolbo‘yi hududiga ekskursiya tashkil etildi.

Talabalar talabalarning “Ekolog” o‘quv-tadqiqot to‘garagiga a‘zo bo‘lib, bir qator ilmiy loyiha va loyihalarda ishtirok etishadi. O‘zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligi tomonidan tashkil etilgan “START-UP” loyihalar tanlovida o‘quvchilarimiz **“Havoni zaharli gaz va changdan tozalashda foydalaniladigan SKRUBBER uskunasi takomillashtirish, uni shaharlarda o‘rnatish” mavzusida sovrinli o‘rinlarni qo‘lga kiritdi.** ” (2021). Mazkur loyiha vazirlik tomonidan qo‘llab-quvvatlangani bois, ayni paytda mazkur loyiha ustida ish olib borilmoqda. (Daraxt tipidagi skrubberlar yaratish va ulardan shahar havosini tozalashda foydalanish loyihasi taqdim etilgan. Bugungi kunga qadar skrubberlardan faqat sanoat korxonalarida foydalaniladi).

Ayni paytda institutimizda sanoat korxonalarida hosil bo‘ladigan chiqindilarni tozalash bo‘yicha qator ishlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, “ALUTEX” O‘zbekiston-Buyuk Britaniya qo‘shma korxonasi (korxonasi profil, profilli po‘lat buyumlar ishlab chiqaradi) xo‘jalik shartnomalari asosida sanoat suvlarini sho‘rlantirish, mahsulotlarni bo‘yash jarayonida hosil bo‘ladigan chiqindilarni tozalash bo‘yicha ilmiy-tadqiqot ishlarini olib bormoqda. Bundan tashqari, shahar oqova suvlarini tozalash inshootlarida hosil bo‘lgan cho‘kmalarni tozalash bo‘yicha hamkorlik ishlari olib borilmoqda.

Sanoat korxonalarining bugungi kundagi talabi nafaqat mahsulot ishlab chiqarish, iqtisodiy farovonlikka erishish, balki bu jarayonda atrof-muhitga zarar yetkazmaslik ham muhim masalalardan biridir. TKTI Sanoat ekologiyasi kafedrasida chiqindisiz texnologik jarayonlarni takomillashtirish, sanoat oqava suvlarini tozalash, atmosfera havosini zaharli gazlardan tozalashga qaratilgan qator ilmiy izlanishlar olib borilmoqda.

Kafedrada “Furan birikmalari asosida ion almashinadigan polimerlar sintezi va ularni qo‘llashning aniq joylarini izlash”, “Mahalliy xomashyo asosida ion almashinuvchi polimerlar olish va ularni atrof-muhitni muhofaza qilish sohasida qo‘llash” mavzularida ilmiy-tadqiqot ishlari olib borilmoqda. Sanoat oqava suvlarini tozalash uchun ion almashinadigan polimerlarning asosiy qismi mamlakatga import qilinadi. Bu mahsulot tannarxiga salbiy ta‘sir qiladi. Sanoat ekologiyasi kafedrasida olib borilgan ilmiy izlanishlar natijasida mahalliy xomashyo asosida ion almashinuvchi polimerlar olindi. Ayni paytda ushbu polimerlar sanoat oqava suvlarini tozalashda xorijiy davlatlardan olib kelingan ion almashinuvchi polimerlar o‘rniga qo‘llanilib, iqtisodiy samaradorlikka erishilmoqda. Kafedrada sintez qilingan polimerlardan “ Suvsoz ” DUKga qarashli Salar aeratsiya stansiyasida oqava suvlarni tozalashda foydalanish natijasida korxonaga yiliga 106 mln. iqtisodiy foyda summalari.

Ilmiy izlanishlar natijasida kafedrada 8 nafar fan nomzodi, 4 nafar fan doktori nomzodlik dissertatsiyasini muvaffaqiyatli himoya qilib, bugungi kunda O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi tizimida rahbarlik lavozimlarida samarali mehnat qilmoqda. 2017-2020 yillar davomida kafedra olimlari jamoasining ilmiy izlanishlari natijasida O‘zbekiston Respublikasi Intellektual mulk agentligi tomonidan 5 ta ixtiroga davlat patenti berildi. Atrof-muhitni muhofaza qilish bo‘yicha 10 ta darslik, 8 ta o‘quv qo‘llanma, 5 ta monografiya chop etilgan. Kafedrada “Cellyuloza sanoatida oqava suvlarni tozalash” mavzusida ham ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Mamlakatimizda barcha sohalar rivoji uchun yaratilgan keng

imkoniyatlardan unumli foydalangan holda kafedra jamoasi kelgusida ham o'z oldiga ulkan maqsadlarni qo'ygan. O'quvchilarga ta'lim-tarbiya berish jarayonida bugungi ilm-fan yutuqlaridan foydalanish, fan va ishlab chiqarish integratsiyasini rivojlantirish, mamlakatimizda atrof-muhitni muhofaza qilish borasida amalga oshirilayotgan ishlarga hissa qo'shish oliy maqsadimizdir.

5-tamoyil | Hamkorlik

Biz biznes korporatsiyalari menejerlari bilan ularning ijtimoiy va atrof-muhitga oid majburiyatlarni bajarishdagi muammolari haqidagi bilimlarimizni kengaytirish va ushbu muammolarni hal qilishda birgalikda samarali yondashuvlarni o'rganish uchun hamkorlik qilamiz.

Ta'lim, ishlab chiqarish va biznes hamjamiyati o'rtasidagi integratsiyani samarali ta'minlash maqsadida 2010-yilda institutda Innovatsion markaz tashkil etildi. Uning asosiy vazifalari istiqbolli ilmiy ishlanmalarni yaratish, sinovdan o'tkazish, joriy etish, sanoat ishlab chiqish va tijoratlashtirishni muvofiqlashtirishdan iborat.

✓ ICning faoliyat maqsadi TKTIda innovatsion faoliyatni rivojlantirishga ko'maklashish, institutning ishlab chiqarish bilan samarali o'zaro hamkorligi uchun shart-sharoitlar yaratish, TKTi xodimlarining ilmiy-tadqiqot faoliyati natijalarini texnologiyalarni litsenziyalash orqali o'tkazishni ta'minlash, texnologik kichik innovatsion korxonalarini tashkil etishdan iborat. yoki institut texnologiyalariga asoslangan kompaniyalar, shuningdek, TKTiga tadqiqot va shartnomalar grantlarini jalb qilish.

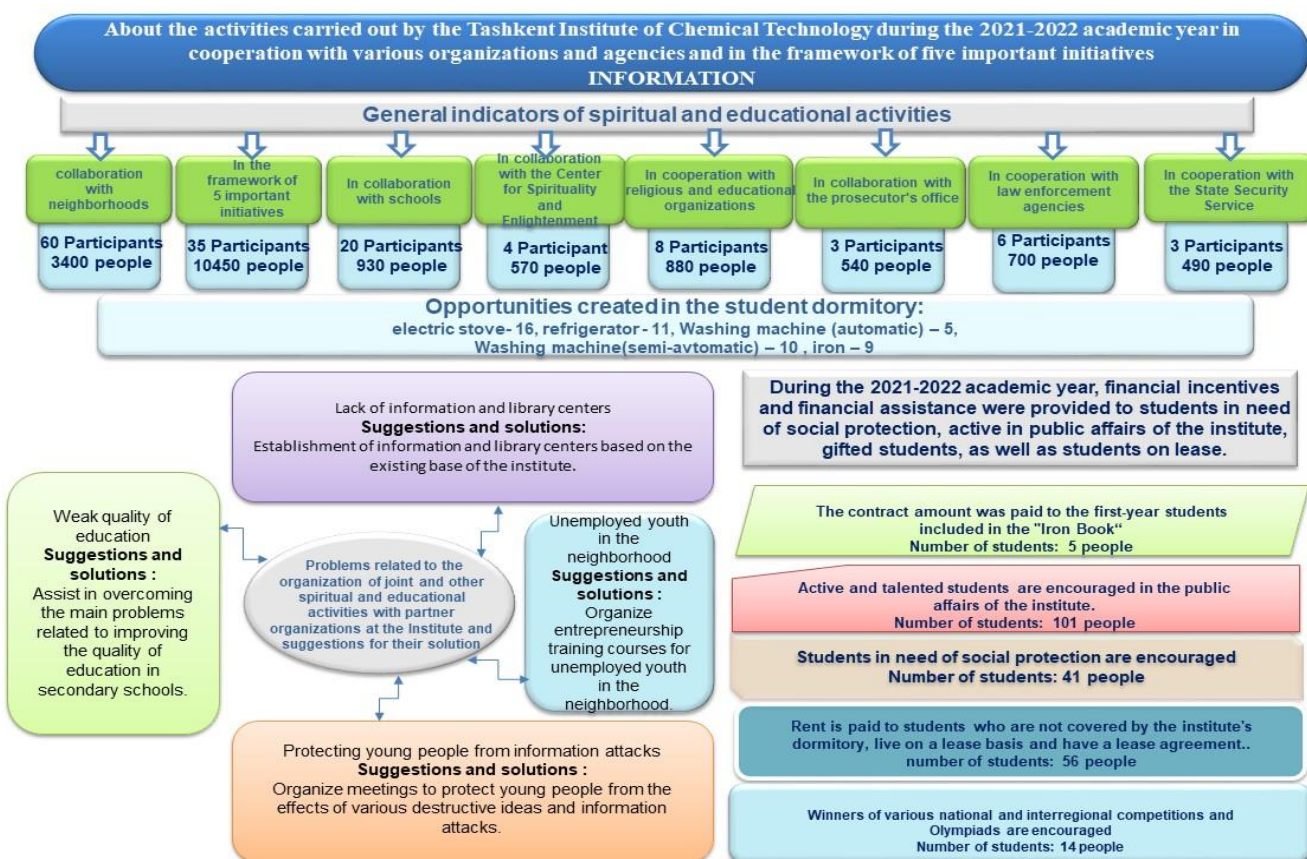
6-tamoyil | Dialog

Biz o'qituvchilar, talabalar, biznes, hukumat, iste'molchilar, ommaviy axborot vositalari, fuqarolik jamiyati tashkilotlari va boshqa manfaatdor guruhlar va manfaatdor tomonlar o'rtasida global ijtimoiy mas'uliyat va barqarorlik bilan bog'liq muhim masalalar bo'yicha muloqot va munozaralarni osonlashtiramiz va qo'llab-quvvatlaymiz .

✓ Institut professor-o'qituvchilari, talabalari, institut rahbariyati, xo'jalik yurituvchi subyektlar, tashkilotlar, mahallalar, kadrlar iste'molchilari – sanoat korxonalarini, ommaviy axborot vositalari, fuqarolik jamiyati tashkilotlari, maktablar va o'rta ta'lim tashkilotlari hamda boshqa manfaatdor tomonlar o'rtasida muhim masalalar yuzasidan doimiy muloqot va suhbatlar tashkil etadi. global ijtimoiy mas'uliyat va barqarorlik bilan bog'liq masalalar.

Barqarorlikni rivojlantirish maqsadida institutimizda turli tashkilot va idoralar bilan hamkorlikda talabalar tomonidan olib borilayotgan jamiyat faoliyati ro'yxati :

Yuqorida ta'kidlanganidek, barqaror rivojlanishga erishish uchun ta'limdan foydalanish reproduktiv shakldagi "bilimni uzatish va berish" jarayonidan norasmiy o'qitish usullariga qayta yo'naltirishni va e'tiborni o'zgartirishni talab qiladi, bu esa o'quvchilarda muammolarni hal qilish uchun kompetensiyalarni rivojlantirishga yordam beradi. va mumkin bo'lgan echimlarni toping, ya'ni muammoli ta'lim modeli va muqobil echimlar.

Bu erda norasmiy ta'lim shakllarining tarqalishi va universitet chegaralarining yo'q qilinishi sharoitida universitet siyosatining o'zgarishi haqida ham gapirish kerak. Xususan, Yevropa ta'lim tizimlari o'z o'zgarishlarini ta'lim sohasi, mehnat bozori va boshqa manfaatdor tomonlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni chuqurlashtirish orqali boshladi, bu esa ta'lim tizimini sezilarli darajada kengaytirdi va umuman ta'lim sifatini oshirish imkonini berdi. Shuni ham ta'kidlash kerakki, ushbu yondashuv tarmoq imkoniyatlarini kengaytirish imkonini berdi va ta'lim tashkilotining barcha darajalarida, talabalar uchun akademik harakatchanlik dasturlarini tashkil etishgacha, qo'shma ta'lim dasturlarigacha akademik tajriba almashishni osonlashtirdi.

O'zbekiston amaliyotiga kelsak, norasmiy ta'limning tarqalishi ob'ektiv rivojlangan muhit bilan ham bog'liq bo'lib, u ta'lim sifatiga qo'yiladigan zamonaviy talablar doirasida loyiha tadqiqotlarida ishtirok etish kabi axborot, bilim, ko'nikma va tajribaga ega bo'lish usullarini joriy qiladi. to'garaklar, xalqaro yoki mahalliy ilmiy-amaliy konferensiyalarda ishtirok etish. Bundan tashqari, amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim dasturlari yoki amaliy bakalavriat dasturlari keng tarqalgan.

Muammoli muhitga sho'ng'ish orqali o'rganish, biznes vaziyatlarni modellashtirish, shuningdek, guruh qarorlari usullarini qo'llash talabalarda tashqi muhitdagi o'zgarishlarga tez moslashish,

vaziyatni bashorat qilish va oqilona qarorlar qabul qilish ko'nikma va bilimlarini rivojlantirishga imkon beradi.

Masofaviy ta'lim imkoniyatlarining kengayishi birinchi navbatda texnologiyalarning evolyutsiyasi va ularni o'quv jarayoniga qo'llash bilan bog'liq. Dunyodagi mavjud epidemiologik vaziyat muqobil variant sifatida masofaviy ta'lim formatini tubdan qayta ko'rib chiqish zaruratini keltirib chiqardi. Ta'lim sohasidagi mutaxassislar soni ortib bormoqda, ta'limning muayyan yo'nalishlari uchun an'anaviy ta'lim shaklini saqlab qolish zarurligiga shubha bildirmoqda. Shu bilan birga, masofaviy ta'limning an'anaviy shaklining to'liq takrorlanishi haqida gapirishning hojati yo'q. Bu, birinchi navbatda, O'zbekiston hududlari va tarkibiy tuzilmalarida AKT sohasida turli darajadagi texnologik jihozlar, shuningdek, talabalarining texnik jihozlarning tegishli sifatini ta'minlash imkoniyatlari bilan bog'liq. Shu bilan birga, ta'lim muhitida masofaviy texnologiyalarning kengayishi o'quvchilarda mustaqil ishlash va o'z-o'zini tashkil qilish ko'nikmalarini shakllantirish imkonini beradi, chunki o'quv jarayonini nazorat qilish jarayoni to'liq o'qituvchi zimmasiga yuklatilgan, o'quvchilarning o'zlariga, o'z-o'zini tarbiyalash va o'z-o'zini tarbiyalash uchun mas'uliyatni rivojlantirish.

Agar biz masofaviy ta'limni akademik harakatchanlik nuqtai nazaridan tarqatish imkoniyatlarini va talabalarining o'z ta'lim traektoriyasini mustaqil ravishda shakllantirish imkoniyatlarini ko'rib chiqsak, bu format o'zini oqlaydi. Shuningdek, bugungi kunda raqamli transformatsiya va raqamli ta'lim makonini shakllantirish sharoitida masofaviy ta'lim imkoniyatlari an'anaviydan ham kattaroqdir. Dunyoning yetakchi ta'lim muassasalarida bilim olish va monitoring qilishning barcha turlari va vositalari, shuningdek masofaviy ta'lim jarayonida egallangan ko'nikmalarni ishlab chiqish imkoniyatlarini ta'minlovchi mazmunli ta'lim platformalari shakllangan.

So'nggi yillarda ta'lim jarayonini amalga oshirishning me'yoriy-huquqiy bazasi faol islohotdan o'tkazilmoqda, bu, shubhasiz, ta'lim muhitining o'ziga ta'sir qiladi. Jumladan, magistratura ta'lim yo'nalishi talabalarining akademik va amaliy tayyorgarligini taqsimlash, fanlararo o'quv dasturlarini shakllantirish, shuningdek, bazaviy ta'lim dasturlarini shakllantirishda kompetensiyaviy yondashuvdan foydalanish o'quv rejasiga shakllantira oladigan fanlarni kiritish imkonini beradi. barqaror ta'lim sohasida zarur kompetensiyalar. Ko'pgina universitetlar barqaror o'sish va rivojlanish nazariyasi va amaliyoti bo'yicha izchil bilimlarni shakllantiradigan Yashil iqtisodiyot kabi fanni o'z ichiga olishga qaror qildilar. Korxonadan tortib sanoat majmuasi va bo'limigacha bo'lgan barcha darajadagi tadbirkorlik sub'ektlarining ekologik xavfsizligini ta'minlashning me'yoriy-huquqiy asoslarini o'rganishga bag'ishlangan "Ekologik qonun" ham xuddi shunday tegishli o'quv moduli bo'lishi mumkin. Magistratura talabalarini tayyorlash dasturlarini nazarda tutadigan bo'lsak, bugungi kunda barqaror rivojlanish bo'yicha malakali mutaxassislarni ixtisoslashtirilgan tayyorlash davlat siyosati va boshqaruvini amalga oshirish doirasida ham, korxonalarda boshqaruvni tashkil etish doirasida ham amalga oshirilmoqda.

Shunday qilib, zamonaviy maishiy ta'lim muhiti deyarli butunlay barqaror rivojlanish darajasiga qiziqishni yoyishga qaratilgan. Shuningdek, biz ushbu tendentsiyaning izchilligi va tekisligini ta'kidlamoqchimiz.

Bizning fikrimizcha, barqaror rivojlanish uchun ta'lim tashabbuslarini maktabgacha ta'limdan boshlab, maktab ta'limi doirasida ekologik axloq va inson va jamiyatning xulq-atvor madaniyati bo'yicha bilim va ko'nikmalarni shakllantirish uchun ta'lim tashabbuslarini joriy etish zarur.

ekologik ofatlarning sababi sifatida inson faoliyati natijalari. Universitet ta'limi tanlangan o'quv profili bo'yicha chuqurroq va ko'proq maxsus bilim, ko'nikma va malakalarni berishga yo'naltirilgan bo'lishi kerak. Shunga ko'ra, jamiyatda insonning ekologik xulq-atvori madaniyatini shakllantirish eng dolzarb ta'lim dasturlaridan biri bo'lib, uni amalga oshirish izchil va tizimli bo'lishi kerak.

Yuqorida ta'riflanganidek, barqaror rivojlanish tajriba almashish va qo'shma ta'lim dasturlarini har bir darajada, xususan, O'zbekiston, Yevropa va jahon miqyosida amalga oshirishda yuqori akademik harakatchanlikni nazarda tutadi. Magistraturaning qo'shma dasturlari eng faol amalga oshirilmoqda, chunki ular tor mutaxassislik va o'qitish profilida qisqaroq ta'lim traektoriyasini o'z ichiga oladi. O'zbekiston universitetlari Yevropa oliy o'quv yurtlari bilan qo'shma ta'lim dasturlarini amalga oshirishda ancha faol.

Va nihoyat, ta'lim muhitini modernizatsiya qilish va ta'lim makonini o'zgartirishning eng muhim yo'nalishi davlat xizmatchilarining barqaror rivojlanish sohasidagi vakolatlari darajasini oshirishdir. Mazkur yo'nalish doirasida maxsus vazirlik va idoralar davlat xizmatchilarining malakasini oshirish dasturlari, jumladan, yashil iqtisodiy o'sish, ijtimoiy tenglik va barqarorlikni ta'minlash, shuningdek, ekologik bilim, madaniyat va huquqni mustahkamlash bo'yicha dasturlar amalga oshirilmoqda.